

Jaloers op een grote Fries

Met zo'n anderhalve kilo en ruim 500 bladzijden is het een boek dat blijft liggen tot een lange treinreis, maar het loont wel om *Verzameldrift Biografie van Nanne Ottema (1874-1955)* van Antoon Ott te lezen. Ottema is vaak weggezet als een maniakale verzamelaar van Aziatische keramiek, maar hij heeft een hele grote blijvende betekenis voor Friesland. Zonder zijn verzameldrift was er niet alleen veel kunstnijverheid verloren gegaan, ook stelde hij een groot natuurgebied veilig.

De biografie maakt duidelijk dat de interesse van Ottema heel breed was. Juist in de breedte zit de kracht van zijn verzamelingen, de vele prachtige afbeeldingen in het boek laten dat steeds weer zien. Friesland is immers bij uitstek het land van kunstnijverheid: uitbundig versierd serviesgoed; prachtige stoffen; bijzonder zilver; houtsnijwerk, Friese tegels die tot in Denemarken terug te vinden zijn.

Nanne Ottema verzamelde in een tijd dat literatuur vrijwel ontbrak. Hij heeft zelf deels in die leemte voorzien door publicaties: boeken en stukjes in de krant. Ten onrechte werd daar wel schamper over gedaan. De kranten namen destijds met plezier stukken op, die geschreven waren door deskundigen en academisch geschoolde grondleggers van musea zoals Feith, Boeles, Holwerda en Van Giffen. Door zijn drukke baan en brede verzamelgebied was Ottema een pionier die belangstelling oprakelde, maar wiens geschriften door werk

van latere vorsers werd overruled. Dat is het lot van pioniers. Net als dat pioniervegetatie vaak in de natuur niet bestaan blijft, maar wel de basis vormt voor veel moois. In de biografie wordt een vergelijking gemaakt met de conservator Minke de Visser. Zij speelde een belangrijke rol bij de porseleincollectie van het Groninger Museum. Zij was studieuze ingesteld, maar publiceerde amper. Ook zij wordt in biografische geschriften vooral neergezet als een Aziatisch keramiekenner. Slechts terloops wordt haar vele werk voor andere kunstnijverheid vermeld, hoewel ze een grote bijdrage leverde aan de kennis van Groninger zilver. Nog belangrijker, en daarin onderscheidde ze zich wel van Ottema, is dat De Visser eindeloos in Groninger archieven Groninger ambachtslieden, zilversmeden en andere heeft uitgezocht. De 155 folianten met haar aantekeningen op de Groninger Archieven vormen een onwaarschijnlijke en veel gebruikte bron van informatie.

Helaas zijn de persoonlijke papieren van Ottema, net als die van De Visser, grotendeels vernietigd. Daardoor wordt over de werkelijke drijfveren van beide verzamelaars vooral gespeculeerd. Ott geeft een goed voorbeeld door daar zo ver mogelijk vanaf te blijven.

Nanne Ottema en zijn vrouw Grietje Kingma kwamen uit een welvarend nest, en door hard werken in een lucratieve notarispraktijk vergaarden ze een groot kapitaal. Dat vormt de basis van de Ottema-Kingma Stichting die Friese musea steunt bij aankopen en zo een grote rol speelt bij de verrijking van collectie Friesland. De Stichting heeft het laatste decennium veel geïnvesteerd in onderzoek naar kunstnijverheid in Friesland. Groningen kent geen stichting die specifiek voor kunst en kunstnijverheid vergelijkbaar veel kan en wil betekenen. Dat maakt wel jaloers.

Nanne Ottema was geen voorvechter van de Friese taal, maar wel een hele grote Fries. Hij verdient daar postuum veel waardering voor. <

Theebusje van porselein uit China circa 1770 met een portret van Willem van Haren. (Museum Heerenveen, bruikleen Ottema-Kingma Stichting)

< Sitsen vrouwenjak uit India, eerste helft 18de eeuw. (Fries Museum, bruikleen Ottema-Kingma Stichting)

Onder de titel 'Naburen' werpt Egge Knol (Den Heider, 1958) vanuit het Groningerland een blik op Friese zaken. Hij werkt als conservator archeologie, geschiedenis en oude kunst bij het Groninger Museum en publiceert over de Noord-Nederlandse cultuurgeschiedenis.

